

ΚΕΘΙ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

«Εν τάξει»

Θεωρίες για την Οργάνωση και το Φύλο

Anna Wahl
Pia Höök

Charlotte Holgersson
Sophie Linghag

ΑΘΗΝΑ 2005

«Εν τάξει»

Θεωρίες για την Οργάνωση και το Φύλο

Anna Wahl
Pia Höök

Charlotte Holgersson
Sophie Linghag

Μετάφραση: Χρήστος Παππάς

Επιστημονική Επιμέλεια: Μαρία Γκασσούκα
Επιμέλεια Κειμένων: Παναγιώτα Κορσφώτη

ΑΘΗΝΑ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλεγόμενα	9
Πρόλογος	11
Εισαγωγή στην ελληνική έκδοση	13
1. Λίγα λόγια για το βιβλίο	28
Σκοπός του βιβλίου	28
Η σημασία του φύλου στις κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις	28
Οι οριοθετήσεις και οι περιορισμοί του βιβλίου	30
Λίγα λόγια για τη μέθοδο	30
Η δομή του βιβλίου	32
2. Το πρακτικό παράδειγμα της Γκλόμπιαλ	33
Ντιτέιλ - μια εταιρεία θιανικού εμπορίου του ομίλου Γκλόμπιαλ	34
Οι δρόμοι της καριέρας στα καταστήματα	35
Ο προσωπάρχης και η εξέλιξη των γυναικών τμηματάρχων*	36
Οι προβληματισμοί της Λίντα	37
Οι προβληματισμοί της Μόνικα	38
Οι προβληματισμοί της Μαρί	39
Οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο	40
1. Το παρελθόν των ερωτηθέντων/-εισών	40
2. Το ωράριο των τμηματάρχων	40
3. Πόσο χρόνο αφιερώνετε στην οικιακή εργασία σε σχέση με το σύζυγο;	41
4. Ποιος/-ά έχει την ευθύνη για τα παιδιά αν δεν υπάρχει τακτική επίβλεψη;	41
5. Θέλετε ανώτερη διευθυντική θέση;	41
6. Θεωρείτε ότι έχετε αρκετές ικανότητες και πείρα για να προαχθείτε;	41
7. Πώς εκτιμάτε τις δυνατότητές σας για προαγωγή;	42
8. Είστε πρόθυμος/-η να μετακομίσετε σε άλλη πόλη αν σας προσφέρουν μια πιο υπεύθυνη, ανώτερη θέση;	42
9. Θεωρείτε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες κρίνονται υπό ίσους όρους όσον αφορά στην προαγωγή και την εξέλιξη στην Ντιτέιλ;	42
10. Θεωρείτε ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες γυναίκες σε ανώτερες θέσεις στην Ντιτέιλ;	42
11. Γιατί θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες γυναίκες σε ανώτερες θέσεις στην Ντιτέιλ;	43
Τα ερωτήματα της Ούλα	43
3. Για το γυναικείο πεδίο του φύλου	44
Η θεωρία της έμφυλης κοινωνικής τάξης	44
Μια έμφυλη συντέταγμένη επιστήμη	46
Έρευνα γυναικείων θεμάτων: κριτική και νέα θεωρία	47

Το φύλο ως κοινωνική - πολιτισμική κατασκευή.	48
Η κοινωνική θεωρία του φύλου.	50
Επίπεδα ανάλυσης.	51
Από την έρευνα για τα Γυναικεία θέματα στην έρευνα του Φύλου.	52
Από την πρακτική στη θεωρία και πάλι πίσω στην πρακτική.	53
Η διάσταση του φύλου στη θεωρία των οργανώσεων.	53
Περίληψη του πεδίου της έρευνας του φύλου.	53
Εξουσία και μεταβλητότητα στις κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις.	54
Οι επιχειρήσεις ως δομές, ηγεσία, συμβολισμός και αλληλεγγύη.	56
Μερικά λόγια καθ' οδόν.	56
4. Δομές.	57
Η ανάπτυξη μιας προσέγγισης με βάση το φύλο στο θέμα των δομών.	58
Κριτική της «έμφυλης» ως προς το φύλο θεωρίας των οργανώσεων.	59
Μια πρώτη δομική προσέγγιση.	61
Η δομή των ευκαιριών.	61
Η δομή της εξουσίας.	62
Η σημασία των αριθμών: πλειοψηφίες και μειοψηφίες.	63
Γραφειοκρατικές οργανωτικές δομές.	64
Ο γραφειοκρατικός λόγος (discourse).	65
Γραφειοκρατία: μια ανδρική κατασκευή.	66
Η κρυφή ιεραρχία.	66
Πώς μπορεί να εξηγηθεί η έμφυλη περιθωριοποίηση;.	68
Οι διαδικασίες της έμφυλης περιθωριοποίησης.	68
Τεχνολογία και διαδικασίες έμφυλης περιθωριοποίησης.	70
Η έμφυλη δομή της επιχείρησης.	72
Οι διακρίσεις ως δομή.	72
Η σχετική υποταγή και υποβάθμιση.	74
Οι διαφορετικές οργανωτικές δομές επιδρούν κατά ποικίλους τρόπους στη δημιουργία της έμφυλης τάξης πραγμάτων.	75
Τελικά σχόλια.	76
Επιστροφή στο πρακτικό παράδειγμα της Γκλόμπαλ.	78
Ποια είναι η μορφή της δομής της καριέρας των γυναικών και των ανδρών;.	79
5. Ηγεσία.	80
Το πεδίο της ηγεσίας.	80
Πώς είναι οι γυναίκες ως προϊστάμενες;.	82
Γυναίκες στην Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων.	83
Η κριτική κατά της παράδοσης «Γυναίκες στην Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων».	83
Γιατί είναι τόσο λίγες οι διευθύντριες;.	84
Αναπαραγωγή της ανδρακρατίας και των γυναικών που αποκλίνουν.	86
Η αγχώδης κατάσταση των διευθυντριών.	88
Η συμπεριφορά των διευθυντριών απέναντι στην εργασία.	90
Η κατασκευή της θηλυκότητας στις ανδρικοκρατούμενες επιχειρήσεις.	92

Πώς προσδιορίζεται έμφυθα η ηγεσία;	94
Ηγεσία και ομοκοινωνική απασπλάυνση	94
Ηγεσία και διάφορες κατασκευές της αρρενωπότητας	96
Οι Ανδρικές Σπουδές	98
Πώς αλληλάζει η ηγεσία;	98
Η έμφυθη τάξη πραγμάτων συνεχίζεται παρά την αλλαγή των δομών	98
Η πρόκληση στην ηγεσία ως χώρος κατασκευής της «θηλυκότητας» και της «αρρενωπότητας»	100
Τελικά σχόλια	101
Επιστροφή στο πρακτικό παράδειγμα της Γκλόμππαλ	102
Ποιοι είναι οι όροι, υπό τους οποίους δρουν οι διευθυντές στην Γκλόμππαλ-Ντιτέϊλ;	102
Ποιες είναι οι κατασκευές της θηλυκότητας, της αρρενωπότητας και της ηγεσίας;	103
6. Συμβολισμός	105
Ο πολιτισμός και τα σύμβολα ως μέρος μιας θεμελιώδους αντίληψης	106
Γλώσσα, λογοτεχνία και κείμενα	107
Ο συμβολισμός στη θεωρία των οργανώσεων	109
Η κοινωνική κατασκευή του φύλου	110
Οι επιχειρήσεις ως ανδροκρατούμενες κουλτούρες	113
Ο έμφυθος προσδιορισμός των θέσεων	115
Ο αρσενικός συμβολισμός στην ηγεσία	116
Η γυναίκα ως σύμβολο	117
Λόγος (discourse) περί κυριαρχίας και υποταγής	118
Κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις και σεξουαλικότητα	119
Τελικά σχόλια	121
Επιστροφή στο πρακτικό παράδειγμα της Γκλόμππαλ	122
Η μορφή επιχειρηματικής κουλτούρας της Γκλόμππαλ-Ντιτέϊλ και οι συνέπειές της από την οπτική του φύλου	122
Συμφωνεί η συμβολική έμφυθη τάξη πραγμάτων με την κοινωνική πρακτική;	124
7. Αλλαγή	125
Έμφυθα προσδιορισμένες οργανωτικές αλλαγές	126
Οι «τυφλές» ως προς το φύλο και έμφυθα προσδιορισμένες οργανωτικές αλλαγές	126
Μια ανασκόπηση των εξελίξεων σχετικά με την ισότητα	127
Τα γυναικεία κινήματα και τα είδη φεμινισμού	128
Ο λόγος περί ισότητας στον κόσμο της εργασίας	129
Λόγος 1. Η ισότητα ως άδικη μεταχείριση των ανδρών	130
Λόγος 2. Η ισότητα ως φυσική εξέλιξη	131
Λόγος 3. Η ισότητα είναι κάτι που δε μας αφορά	131
Λόγος 4. Ισότητα σημαίνει να βοηθούνται οι γυναίκες	131
Λόγος 5. Ισότητα είναι η αξιοποίηση των ικανοτήτων	132
Λόγος 6. Ισότητα είναι η αναδιανομή της εξουσίας	132
Οι πρωταγωνιστές της ισότητας	133

Η Διοίκηση	133
Οι ειδικοί/-ές στα θέματα ισότητας	134
Οι ακτιβιστές/-τριες της ισότητας	134
Οι σύμβουλοι θεμάτων ισότητας	135
Μέθοδοι ισότητας	135
Η χαρτογράφηση	135
Οι προσλήψεις	136
Θετική διακριτική μεταχείριση και ποσοσιώσεις	136
Η εκπαίδευση	137
Η εξέλιξη στην ηγεσία	138
Η αξιολόγηση της εργασίας	139
Η διάχυση της διάστασης του φύλου (Gender Mainstreaming)	139
Η αντίσταση	139
Πολιτισμικά και θεσμικά εμπόδια	140
Ενεργητικές και παθητικές μορφές αντίστασης	141
Περίπλοκες διαδικασίες και αμφίβολα αποτελέσματα	141
Φιλελευθερισμός ή ριζοσποσικαποίηση;	141
Γνώσεις και εξουσία	143
Λόγια ή έργα;	144
Αντιφατικές διαδικασίες	144
Τελικά σχόλια	146
Επιστροφή στο πρακτικό παράδειγμα της Γκλόμπηλ	147
Ποιες μορφές λόγου, ποιοι «πρωταγωνιστές» στο πεδίο της ισότητας και ποιες μέθοδοι μπορούν να διαπιστωθούν;	147
Πώς εκφράζεται η αντίσταση στη δράση για την ισότητα;	148
Β. Οργάνωση μέσω του φύλου	148
Η έμφυλη τάξη πραγμάτων στις επιχειρήσεις	150
Δομές	150
Ηγεσία	151
Συμβολισμός	152
Αλλαγή	153
Οι αναλύσεις της Γκλόμπηλ	153
Η θεωρία της έμφυλης διάστασης των οργανώσεων	154
Ένας σύντομος κατάλογος όσων επιβάλλεται να θυμόμαστε	155
Βιβλιογραφία	157